

PŘEDMLUVA

Každý z nás se musí vyrovnávat s tím, co mu život přináší – s různými příležitostmi, zodpovědnostmi, porážkami i s úspěchy. Jak se k nim postaví, zda je zvládne, anebo zda se stane obětí okolností, to vše závisí do velké míry na tom, jak je na ně připraven – tedy i na výchově, které se mu dostalo.

Pravou výchovu lze definovat jako harmonický rozvoj všech schopností. Je to úplná a odpovídající příprava nejen pro tento život, ale i pro budoucí věčný život. Lidský charakter, životní návyky a myšlení se utvářejí a rozvíjejí již v raném dětství, a to jak doma, tak ve škole.

Autorka této knihy ukazuje rozdíl mezi dočasnými a trvalými hodnotami, z nichž dobrá výchova vychází. Představuje nám model, který pomáhá patřičně rozvíjet duševní schopnosti, přičemž klade důraz i na rozvoj zručnosti a na užitečnou manuální práci.

Jsme si vědomi úskalí, která mohou pramenit ze skutečnosti, že kniha byla napsána téměř před sto lety. Najdeme v ní proto i některá doporučení, která dnes již nelze doslova použít – například, že pro dívky je užitečné umět zapřáhnout a řídit koně. Můžeme se však nad podobnými výroky zamyslet a přijmout je jako principy, které lze aplikovat i v naší době. (Je jistě užitečné, aby mladá žena uměla řídit auto.)

K sepsání tohoto díla o výchově vedlo spisovatelku přání, aby mladí lidé v osobním životě i ve společnosti co nejlépe obstáli. Přála si, aby byli dobře připraveni pro praktický život nejen po stránce fyzické a duševní, ale také aby se z nich stali čestní občané respektující Boží autoritu, lidé charakterní, kteří dokážou dodržovat dobré zásady a principy i v dnešní době.

Vydavatelé

1

ZDROJ A CÍL PRAVÉ VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ

„Poznat Svatého je rozumnost...“ (Příslaví 9,10)

„Měj se k Bohu důvěrněji...“ (Jób 22,21)

Naše představy o výchově a vzdělání bývají často příliš zúžené a omezené. Potřebujeme získat širší rozhled a stanovit si vyšší cíle. Pravé vzdělávání znamená víc než jen vystudovat určitý obor, více než se připravit jen pro tento život. Týká se totiž celé lidské bytosti a celé její dosažitelné existence. Je to harmonický rozvoj fyzických, duchovních a duševních sil. Připravuje člověka pro radost ze služby v tomto světě i pro vyšší radost z rozsáhlejší služby ve světě budoucím.

Zdroj takové výchovy nám odhalují slova Bible, která ukazují na nekonečného Boha: „*V něm jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání.*“ (Ko 2,3) „*U něho je rozvaha i rozum.*“ (Jb 12,13)

Svět měl a má své velké učitele, lidi s úžasným intelektem a rozsáhlými znalostmi. Jejich výroky stimulují myšlení a otevírají před námi nové oblasti poznávání. Je jim prokazována úcta, protože přispěli k rozvoji lidstva. Je tu však někdo, kdo je

všechny převyšuje. V průběhu celých dějin můžeme sledovat stopy moudrých učitelů, ale to největší „světlo“ existovalo ještě dříve. Tak jako měsíc a hvězdy v naší sluneční soustavě odrážejí sluneční zář, tak i učení velkých světových myslitelů, pokud je pravdivé, odráží paprsky „*Slunce spravedlnosti*“ (Mal 3,20). Každý záblesk moudrosti vychází od „*Světla světa*“ (J 8,12).

V naší době se hodně mluví o podstatě a důležitosti vyššího vzdělání. To nejvyšší vzdělání však můžeme získat pouze od toho, u něhož je moudrost a síla (Jb 12,13) a z jehož úst pochází „*poznání i rozumnost*“ (Př 2,6). Zdroj pravého poznání a skutečného rozvoje spočívá v poznání Boha. Vše, co můžeme sledovat v oblasti hmotné, duševní či duchovní, kromě náказы hříchu, nám zprostředkovává toto poznání. Ať se zabýváme jakýmkoli oborem, pokud upřímně toužíme poznat pravdu, dostáváme se do kontaktu s neviditelnou mocnou Inteligencí, která působí

ve všem kolem nás. Lidská mysl se tak setkává s Božími myšlenkami, smrtelný člověk s věčným Bohem.

Toto setkání je základem nejvyššího vzdělání. Je to jedinečná Boží metoda rozvoje. „*Měj se k Bohu důvěrněji,*“ (Jb 22,21) zní poselství o Bohu, který chce s lidstvem navázat osobní vztah. Stejnou metodu Bůh použil už při výchově praotce lidského rodu. Takovým způsobem ho Bůh vychovával v zahradě Eden v době, kdy měl Adam ještě slávu bezhříšného lidství.

Abychom správně porozuměli tomu, co zahrnuje proces výchovy, musíme brát v úvahu jak přirozenost člověka, tak i záměr, který Bůh stvořením člověka sledoval. V úvahu musíme také brát změnu, která pro člověka nastala tím, že poznal nejen zlo, ale i slavný plán výchovy lidského pokolení, kterého se Bůh ani poté nevzdal.

Když Adam vyšel z rukou Stvořitele, nesl ve své fyzické, duševní i duchovní oblasti podobu svého Tvůrce. „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem.*“ (Gn 1,27) Božím záměrem bylo, aby člověk v průběhu života stále více zjevoval jeho obraz a plněji odrážel slávu svého Stvořitele. Všechny oblasti jeho života se měly rozvíjet, jejich kapacita a síla se měly neustále zvyšovat. Byly před něj postaveny neomezené možnosti rozvoje. Tajemství viditelného vesmíru – „*divy Vševědoucího*“ (Jb 37,16) – přímo lákala ke studiu. Velkou výsadou člověka byla možnost osobního setkávání

se samotným Tvůrcem. Kdyby zůstal Bohu věrný, byla by mu tato přednost ponechána navždy. Po celou věčnost by tak mohl získávat nové poklady znalostí, objevovat další zdroje štěstí a stále lépe poznávat Boží moudrost, moc a lásku. Naplňoval by tak stále více záměr, s nímž byl stvořen, a stále plněji by odrážel slávu Stvořitele.

Svou neposlušností však o toto všechno přišel. Boží podoba v člověku byla hříchem poškozena a téměř smazána. Fyzické síly člověka i jeho duševní schopnosti zeslábly, jeho duchovní vnímání bylo zatemněno. Začal podléhat zákonům smrti. Přesto nebylo lidstvo ponecháno bez naděje. Bůh ve své nekonečné lásce a milosrdenství připravil plán záchrany a člověku byla udělena zkušební lhůta pro život. Navzdory pádu se měl realizovat Boží záměr s jeho stvořením. Cílem tohoto plánu bylo obnovit v člověku obraz jeho Tvůrce, přivést jej zpět k jeho původní dokonalosti a podpořit rozvoj jeho těla, mysli i ducha. A právě toto je smyslem každého vzdělávání, nejvyšším životním cílem.

Láska, základ stvoření a vykoupení, je i základem správného vzdělávání. Jasně to vystihuje zákon, který nám Bůh dal jako průvodce životem. První velké přikázání zní: „*Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí.*“ (L 10,27) Milovat toho, který je nekonečný a jediný vševědoucí, celou svou silou, myslí a srdcem zna-

mená nejvyšší rozvoj všech našich schopností. V celé naší bytosti – v těle, mysli a duchu – se tak obnovuje Boží obraz.

Druhé přikázání je podobné prvnímu: „*Miluj svého bližního jako sám sebe.*“ (Mt 22,39) Zákon lásky nás tak vede k tomu, abychom své tělo, mysl a duši dali do služby Bohu a našim bližním. Tato služba, při které se stáváme požehnáním pro druhé, přináší největší požehnání nám samotným. V pozadí opravdového rozvoje stojí vždy nesobectnost. Nesobecká služba napomáhá plnému rozvinutí našich schopností. Stále více se stáváme „*účastnými božské přirozenosti*“ (2 Pt 1,4). Jsme připravováni pro nebe, protože nebe přijímáme do svých srdcí.

Zdrojem každého opravdového poznání je tedy Bůh. A tak je naším prvořadým úkolem v procesu vzdělávání nasměrovat svou mysl k němu. Adam a Eva získali své vědomosti tím, že komunikovali s Bohem a poznávali jej v jeho díle. Všechno stvoření ve své původní dokonalosti svědčilo o Božím charakteru. Celá příroda zjevovala Adamovi a Evě Boží moudrost. Pádem do hříchu však člověk ztratil možnost učit se přímou komunikací s Bohem a do značné míry i poznávat jej z jeho díla. Země zničená a zkažená hříchem dnes odráží jen matně slávu Stvořitele. Všechna názorná poučení z přírody však nejsou zcela znehodnocena. Na každé stránce obrovské knihy jeho stvořitelského díla můžeme stále nacházet

stopy jeho rukopisu. Příroda stále mluví o svém Stvořiteli. Tato zjevení jsou ale jen částečná a nedokonalá. V našem stavu hříchu, s oslabenými silami a omezeným viděním, nejsme schopni je správně pochopit. Potřebujeme plnější zjevení, které dal Bůh ve svém psaném slovu.

Bibli, která je dokonalým zjevením pravdy, by mělo být ve vzdělávání vyhrazeno nejdůležitější místo. Abychom získali vzdělání, které za něco stojí, musíme v prvé řadě poznat Boha-Stvořitele a Krista-Vykupitele. Proto dal Bůh lidem své slovo, Bibli.

Každý člověk je stvořen k Božímu obrazu. Je proto obdařen i podobnou schopností jako jeho Stvořitel, je osobností, která dokáže samostatně myslet a něco vykonat. Lidem, u nichž jsou právě tyto schopnosti rozvinuty, bývá ve společnosti svěřována zodpovědnost – jsou to vedoucí, podnikatelé, ti, kteří ovlivňují charakter druhých.

Cílem pravého vzdělání je rozvoj těchto schopností. Jde o to naučit mladé lidi samostatně přemýšlet, aby jen neopakovali to, co si myslí někdo jiný. Neomezujme studium na pouhé poznávání toho, co řekli či napsali jiní lidé. Umožňme raději studentům dojít ke zdroji pravdy. Příroda a Boží zjevení pro ně představují široké pole otevřené ke zkoumání. Nechejme je přemýšlet o důležitých zásadách, povinnostech a poslání, a jejich myšlení bude hlubší a silnější.

Vzdělávací instituce pak mohou namísto vzdělaných slabochů připravovat silné lidi schopné přemýšlet i jednat. Vychovají tak jedince, kteří jsou pány okolností, ne jejich otroky, mladé lidi se širokým rozhledem, jasným myšlením a odvahou jít za svým přesvědčením.

Takové vzdělání poskytuje více než jen intelektuální rozvoj či fyzický trénink. Posiluje charakter tak, aby sobecké touhy či světské ambice nevytlačily ze života pravdu a přímost. Posiluje mysl v boji proti zlu. Žádná vášeň, která by nás mohla ovládat, se pak nestává zničující silou, ale naše pohnutky a touhy se dostávají do souladu s velkými principy pravdy. Když se zabýváme dokonalostí Božího charakteru, i naše mysl je obnovována a duše je přetvářena k jeho obrazu.

Může být vyšší vzdělání, než je toto? Co se může vyrovnat takové výchově?

„Nelze ji získat za lístkové zlato, její hodnota se nevyvážá stříbrem, nemůže být zaplacená ofírským zlatem, vzácným karneolem či safírem. Nedá se srovnat se zlatem či se sklem ani směnit za věci z ryzího zlata, natož

za korál a křišťál; moudrost má větší cenu než perly.“ (Jb 28,15-18)

Boží ideál pro jeho děti je daleko vyšší, než si člověk dokáže představit. Podobat se stále více Bohu – to je cíl, který máme před sebou. Před studentem se tak otevírá cesta neustálého pokroku. Má před sebou cíl, ve kterém je zahrnuto vše dobré, čisté a vznešené. (Fp 4,8) V každé oblasti pravého poznání bude postupovat tak rychle a tak daleko, jak jen to bude možné. Jeho snaha však bude směřovat k vyšším cílům než jen k sobeckým a dočasným zájmům, protože nebesa jsou výše než země.

Ten, kdo pomáhá mladým lidem poznávat Boha a formuje jejich povahy tak, aby byly v souladu s jeho charakterem, dělá vzácnou a ušlechtilou práci. Pociťuje-li touhu vést k Božímu ideálu, reprezentuje vzdělání, které je vysoké jako nebe a široké jako vesmír. Toto studium nemůže být ukončeno v tomto životě, ale bude pokračovat i v budoucnosti. Takové vzdělání zajistí úspěšnému studentovi postup z přípravné školy na zemi do vyššího stupně v nebeské škole.

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
1. ZDROJ A CÍL PRAVÉ VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ	9
2. ŠKOLA V EDENU	13
3. POZNÁNÍ DOBRA A ZLA	15
4. VZTAH VÝCHOVY A VYKOUPENÍ	18
5. VÝCHOVA IZRAELE	21
6. PROROCKÉ ŠKOLY	28
7. ŽIVOTY VÝZNAMNÝCH POSTAV	32
8. UČITEL POSLANÝ OD BOHA	45
9. PŘÍKLADY JEHO METOD	52
10. BŮH V PŘÍRODĚ	60
11. NAUČENÍ ZE ŽIVOTA	62
12. DALŠÍ NÁZORNÁ NAUČENÍ	68
13. DUŠEVNÍ A DUCHOVNÍ ROZVOJ	74
14. VĚDA A BIBLE	77
15. PRINCIPY A PRAVIDLA PRO PRÁCI A PODNIKÁNÍ	81
16. ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY BIBLICKÝCH POSTAV	87

17. POEZIE A ZPĚV	94
18. TAJEMSTVÍ BIBLE	101
19. DĚJINY A PROROCTVÍ	104
20. STUDIUM BIBLE	110
21. STUDIUM FYZIOLOGIE	116
22. STRÍDMOST A ZDRAVÁ VÝŽIVA	120
23. POTŘEBA POHYBU A ODPOČINKU	123
24. VÝCHOVA K PRÁCI A ZRUČNOSTI	127
25. VZDĚLÁNÍ A CHARAKTER	133
26. METODY VYUČOVÁNÍ	136
27. KŘEŠŤANSKÉ CHOVÁNÍ	141
28. ZÁSADY SPRÁVNÉHO ODÍVÁNÍ	145
29. SOBOTA	148
30. VÍRA A MODLITBA	150
31. ŽIVOTNÍ POSLÁNÍ	155
32. PŘÍPRAVA	162
33. SPOLUPRÁCE	166
34. KÁZEŇ	169
35. ŠKOLA BUDOUCNOSTI	176